

Hoog van de Toren

Freek de Bos

De voorspelling van een historicus

Freek de Bos betoogt in deze *Hoog van de Toren* dat het vredesproces in het Midden-Oosten per definitie gedoemd is om te mislukken.

Deze Hoog van de Toren werd geschreven op 29 juni, de verjaardag van prins Bernard en de dag waarop Hamas, de Islamitische Jihad en de martelaren van Al Aqsa aangegeven hebben een drie maanden durende wapenstilstand in acht te zullen nemen. Op dit moment wordt nog onderhandeld over een verwijzing naar de -inmiddels welbekende- routekaart voor de vrede in de tekst van die wapenstilstand, maar de wereld lijkt opgelucht adem te halen. De routekaart voor de langverwachte vrede in het Midden-Oosten lijkt weer levensvatbaar, en dat was meer dan waar de wereld, na een hoopvol begin in de Jordaanse badplaats Aqaba, op gehoopt had. De liquidatiepolitiek van Sharon -en vooral van zijn minister van defensie, ijzervreter Mofaz- en de daaropvolgende aanslagen op Israëlische doelen leken garant te staan voor nog een paar jaar nodeloos bloedvergieten, maar nu, op een zonnige junidag in 2003, droomt de wereld van vrede.

Voor een weldenkend historicus is het gevaarlijk voorspellingen te doen over de loop van de geschiedenis, maar deze kans wil ik me, met de toezegging dat ik me van harte laat afrekenen op de juist- of onjuistheid van mijn voorspelling, niet laten ontnemen: die vrede komt er niet, en zeker niet via de routekaart naar de vrede. Deze routekaart lijkt een brevet van onvermogen voor de makers, en er is geen reden om er ook maar een sprankje hoop aan te ontlenen. Vrede in het Midden-Oosten lijkt -heeft de geschiedenis ons geleerd- af te hangen van het lot van de Palestijnse vluchtelingen, de status van Jeruzalem en de grenzen van voor de Zesdaagse Oorlog van 1967, en de Israëlische settlements in Palestijns gebied. In alle vredesonderhandelingen, van die in 1948 tot die in Camp David, zijn dat de pijnpunten geweest, en voor geen van deze punten biedt de routekaart een adequate oplossing. Het lijkt alsof de makers van de routekaart geweigerd hebben van de fouten in verleden te leren: de status van Jeruzalem zal pas in 2004 op een internationale conferentie besproken worden, nadat alle andere obstakels overwonnen zijn. Ook de settlements worden voor het laatst bewaard: ze worden in de tekst van de routekaart alleen in de breedst mogelijke bewoordingen besproken, en het woord 'ontmantelen' wordt alleen gebruikt

als het gaat om zeer recent gebouwde kleine en vooruitgeschoven posten. Wat geldt voor Jeruzalem en de settlements geldt evenzeer voor de vluchtelingen: ook over hun definitieve status zal pas in 2004 besproken worden. Op dit laatste punt lijken de onderhandelingen nu al stuk te lopen: Israëlische woordvoerders hebben al harde woorden gebruikt om aan te geven dat er in geen geval sprake kan zijn van de terugkeer van deze in 1948 verdreven en vertrokken vluchtelingen, die -nog steeds- in de meest erbarmelijke omstandigheden in vluchtelingenkampen wonen. Tegelijk lieten hooggeplaatste Palestijnen weten dat een duurzame vrede geen optie kan zijn zolang de vluchtelingen niet als zodanig erkend worden en terug mogen keren naar hun oude woonsteden, of het nu Gaza-stad of Tel Aviv is. Een sprankje hoop glinsterde aan de horizon op het moment dat Sharon, eerder dit jaar, in een toespraak voor zijn Likud-partij het woord 'bezetting' gebruikte, om te refereren aan de aanwezigheid van Israëlische troepen in Palestijns gebied, maar in een latere toespraak wist Sharon zijn fout snel te corrigeren door te stellen dat hij 'niet wilde heersen over 3,5 miljoen Palestijnen. Dat is niet goed voor de Palestijnen, en dat is niet goed voor ons. Dat is wat ik bedoelde toen ik het woord 'bezetting' gebruikte'. Nog verontrustender was de zin die daarop volgde: 'dit is Joods land'. Er kan veilig aangenomen worden dat Sharon hier doelde op het Eretz Israël, het bijbelse thuisland, dat volgens veel orthodoxe Joden loopt van de Nijl tot de Eufraat, en dat in zijn geheel in Joodse handen zou moeten komen. Het behoeft geen betoog wat een dergelijke uitspraak betekent voor de Palestijnen die nu in Hebron, Jericho of Nablus wonen. Toch zal het naar alle waarschijnlijkheid niet tot de genoemde conferentie in 2004 duren voordat het vredesproces stukloopt op de onwil van de ene, danwel het onvermogen van de andere partij: al in de eerste fase moeten de Palestijnen tonen van goede wil te zijn door alle terroristische acties, ondernomen door Palestijnse terreurgroepen, een halt toe te roepen, en door de kopstukken van deze organisaties te arresteren. Het is op dit punt dat vandaag, de 29^e juni, enige vooruitgang geboekt is: de toonaangevende terreurorganisaties hebben in ieder geval aangegeven een wapenstilstand te willen tekenen. Is dat dan geen goed nieuws? Nee: het is alleen goed nieuws voor diegenen die weigeren het conflict in zijn complexiteit te bezien. Een bijzinnetje in het nieuwsbericht van vandaag zegt voor de goede verstaander genoeg: 'van ontwapenen kan volgens de leider van Hamas, Sheik Yassin, geen sprake zijn'. Wat er gebeurt als Abbas Hamas laat ontwapenen of laat ontmantelen laat zich raden: een burgeroorlog in Palestijns gebied is niet ver weg. Is er dan geen enkele hoop? Nee. Voor Hamas is en blijft Israël Palestijns gebied, en voor Sharon blijft de Westelijke Jordaanoever Joods grondgebied.